

De Nederlandse jeugdzorg kenmerkt zich door veel bestuurlijke inspanning welke zich vooral richt op kostenreductie, onderhandelingskracht, processturing en organisatiebelang. Inhoudelijk oogt de jeugdzorg nogal gefragmenteerd. In Nederland wordt over de trend dat meer kinderen (onnodig) zwaardere zorg ontvangen, gesproken als zijnde een vorm van medicalisering.

Subsidiegevers en bestuurders van zorgaanbieders trachten met behulp van erkende interventies en evidence based methodes, zowel inhoudelijk als financieel, greep te krijgen op de kwaliteit- prijsvorming binnen de jeugdzorg. Uit Amerika geïmporteerde methodes worden veelal als standaard naar voren geschoven en verplicht gesteld.

Binnen professionele kringen wordt in toenemende mate een andere benaderingswijze zichtbaar. Zowel direct uitvoerende professionals als hoogleraren, werkzaam binnen de jeugdzorg, onderschrijven de directe inbreng van de hulpverlener als de meest kritische succesfactor binnen de jeugdzorg. Dit wordt onderbouwd vanuit meerdere theoretische invalshoeken.

Bij deze benadering van de jeugdzorg past het concept 'opvoeden' beter dan het concept 'behandelen'. Herstel van het gewone leven (basisklimaat) prevaleert boven orthopedagogische steunstructuren.

Overtuiging

'Het gezin is het krachtigste microsysteem binnen onze samenleving'. Dat is de belangrijkste overtuiging die de Rudolphstichting en Gezinshuis.com aan elkaar verbindt. Kinderen en jongeren, die om uiteenlopende redenen niet meer thuis kunnen wonen, hebben ook recht op een thuis; ook zij moeten de mogelijkheid krijgen om in een gezinsverband op te groeien. Deze overtuiging is onder andere gestoeld op het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind. In de preambule van dit verdrag valt te lezen dat:

*'het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezin, in een sfeer van geluk, liefde en begrip'*¹

In datzelfde verdrag staat dat als opvoeders hun verantwoordelijkheid niet kunnen waarmaken, anderen bereid moeten zijn om dit over te nemen. Die 'anderen' zijn niet per se professionals, maar kunnen ook 'gewone' mensen zijn.

Deze benadering kent een brede herkenning bij zowel uitvoerende professionals als hoogleraren die werkzaam zijn binnen de jeugdzorg. Jo Hermanns, hoogleraar opvoedkunde aan de Universiteit van Amsterdam, pleit voor de 'kracht van het gewone leven'. Hij is in die visie vooruitgegaan door o.a. ter Horst.² Zij vinden opvoeden iets tussen mensen onderling, dáár wordt het opvoeden steeds opnieuw uitgevonden. Ook eerdere gezichtsbepalende internationale wetenschappers als Redl en Wineman³ hanteerden deze benaderingswijze.

Pedagogen kunnen hoogstens een steuntje in de rug geven, maar het eigenaarschap ligt bij de mensen zélf⁴. Hermanns geeft aan dat de nadruk minder op behandeltrajecten zou moeten komen te liggen aangezien in het gewone leven vaak de meest effectieve oplossingen liggen. Als een kind in haar eigen gezin niet meer kan functioneren, moet er volgens Hermanns gekeken worden naar een andere opvoedings situatie en niet naar een behandelsetting voor dat kind, want het is aangetoond dat dit in veel gevallen niet zoveel oplost.⁵ Momenteel zijn er in Nederland desondanks grofweg 20.000 gebruikers van residentiële jeugdzorg. Vergeleken met andere Europese landen is dat een erg hoog aantal.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit aantal gereduceerd moet en kan worden en met deze samenwerkingsovereenkomst hopen wij hieraan een essentiële bijdrage te kunnen leveren.

¹ Verdrag van de Rechten van het Kind. Online: www.unicef.org/magic/resources/CRC_dutch_language_version.pdf

² *Herstel van het gewone leven*: W. ter Horst 1977

³ *Kinderen die haten*: Redl en Wineman 1951

⁴ *Het opvoeden verleert*. Jo Hermanns 2009

⁵ Jo Hermanns 2010. Uit: verslag van een rondetafelgesprek

Een bundeling van krachten

Het samenwerkingsverband tussen de Rudolphstichting en Gezinshuis.com komt voort uit de gezamenlijke wil om innovatie en vernieuwing in de jeugdzorg te bewerkstelligen.

Daarbij leggen wij onze aandacht met name op de residentiële jeugdzorg; de zorg voor kinderen en jongeren die noodgedwongen uit huis zijn geplaatst.

We zien om ons heen de noodzaak om een duurzamere vorm van jeugdzorg aan te bieden voor deze groep kinderen en daar willen we op inspelen. Binnen beide organisaties maken we ons zorgen over het gebrek aan perspectief voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen.

In de jeugdzorg wordt veel tijd en energie besteed aan alle vormen van ambulante en preventieve jeugdzorg. Volkomen terecht in onze ogen. We zien echter ook, dat innovatie en verbetering van de residentiële jeugdzorg is achtergebleven. We willen inzetten op verduurzaming van de zorg voor uithuisgeplaatste kinderen en jongeren.

In het jeugdorp De Glind (nabij Barneveld) is al decennia lang ervaring opgedaan met het fenomeen van 'gezinshuizen'. We zijn er ten volste van overtuigd dat deze vorm van zorg, die de mogelijkheden en kwaliteiten van kinderen als uitgangspunt neemt, doeltreffend, duurzaam en derhalve nastrevenswaardig is. Hierom hebben we besloten om onze krachten te bundelen met als doel om in 10 jaar 10.000 plaatsen voor uithuisgeplaatste kinderen om te bouwen van groepsplaatsen naar gezinsvormplaatsen (pleegzorg, gezinshuizen, gezinsgroepen). Meer kinderen en jongeren die uithuisgeplaatst moeten worden krijgen zo een veilige woonplek en op deze wijze hopen we tot een paradigma te komen dat gericht is op vitalisering en dat uitgaat van en aansluit bij de kracht en mogelijkheden van jeugd.

Ambitie

Kern van onze inzet betreft de realisatie van 1.000 gezinshuizen. Deze ambitie vraagt om vele projecten, inzet van diverse partijen en veel (nieuwe) samenwerkingsverbanden.

We hebben de ambitie om te komen tot een keten van duurzaam verblijf binnen de jeugdzorg, die voldoet aan de kwaliteitsstandaard voor uithuisgeplaatste kinderen, gebaseerd op de verklaring van de Rechten van het Kind, en zoals geformuleerd door de Q4C.⁶

We willen een substantiële verschuiving realiseren van kinderen en jongeren uit residentiële vormen naar gezinshuizen, gezinsgroepen en pleegzorg.

Gezinshuizen

Uit jarenlange ervaring met uithuisgeplaatste kinderen en jongeren kennen we de kracht van het gewone leven. We weten dat het microsysteem van een gezin de beste basis vormt voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren die zelf uit problematische situaties komen.

We weten uit ervaring ook dat er vakmanschap nodig is om draagkrachtige gezinnen om te vormen tot betrouwbare en doelmatige gezinshuizen.

Binnen een gezinshuis wordt het vanzelfsprekende van een gezin gecombineerd met professionaliteit en vakmanschap op het gebied van jeugdzorg. De volwassenen in een gezinshuis brengen vier of meer kinderen of jongeren voor langere tijd in het verlengde van hun eigen leven. De kracht van het gewone leven wordt aangewend om deze kinderen/jongeren weer perspectief te kunnen bieden in hun eigen levens.

Het unieke aan deze formule is dat gezinshuisouders ondernemend zijn in de zin dat zij zélf de regie in handen hebben met betrekking tot de opvoeding en begeleiding van deze jongeren.

Duurzaam verblijf

Een gezinshuis heeft een duurzaam karakter door het wederzijds in acht nemen van elkaars belangen, samenwerken in het dagelijks leven en het scheppen van betrouwbare relaties wordt nagestreefd en voorgeleefd.

We denken dat een meerwaarde gerealiseerd kan worden door pleeggezinnen, gezinshuizen en gezinsgroepen in elkaars verlengde te laten functioneren.

Deze drie vormen kenmerken zich door duurzaamheid:

- een integraal concept;
- doorlopende relaties (geen versnippering in een dienstenpatroon);
- waar mogelijk zelfvoorzienend.

Door een heroriëntatie op de beleidsmatige positie van pleeggezinnen, gezinshuizen en gezinsgroepen, kan een aanzienlijke prijs/kwaliteitsverbetering gerealiseerd worden.

⁶ Quality for Children. Online: www.q4c.nl